

această privință. E revoltător și faptul că până la moment nu s-a elaborat și aprobat legea privitor la malpraxis. Iar codul de etică al lucrătorului medical a fost aprobat cu deficiențe logico-structurale și teoretice.

Așa dar, experiența de jumătate de secol a Bioeticii pe mapamond a constituit o adevărată revoluție morală în medicină. Eforturile în cadrul autohton al răspândirii și implementării cunoștințelor de bioetică au avut rezultate evidente. În perspectivă cercetătorilor le revin să studieze o serie de subiecte actuale, cu o evidentă relevanță în domeniul medicinei.

Referințe bibliografice

1. Dicționar de Filosofie și Bioetică. T.N.Țirdea, P.V.Berlinschi, A.I.Eșanu. D.U. Nistreanu, V.I.Ojovanu. Chișinău: Medicina, 2004.
2. Ojovanu V. Torță a înțelepciunii. Chișinău, 2002.
3. Ojovanu Vitalie. Dimensiunile performanței. Chișinău: Centrul ed. al UASM, 2007.
4. Ojovanu Vitalie. Axiologia și Medicina: Dimensiuni teoretico-metodologice. Monografie. Chișinău: Ed. UASM, 2012.
5. Țirdea T.N. Bioetică: origini, dileme, tendințe. Suport de curs. Chișinău: Medicina, 2005.
6. Цырдя Т.Н., Берлинский П.В. Философия (С курсом Биоэтики). Кишинэу: Medicina, 2002.

„SOCIETALUL” ÎN RAPORT CU „SOCIALUL” ÎN BIOETICA POTTERIANĂ: ABORDARE TORETICO-METODOLOGICĂ

Teodor N. Țirdea, dr. hab. în filos., prof. univ.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,
Chișinău, R. Moldova
teodor.tirdea@usmf.md

THE SOCIETAL IN RELATION TO THE SOCIAL IN POTTERIAN BIOETHICS: TORETIC-METHODOLOGICAL APPROACH

The paper examines for the first time the specifics of the societal phenomenon in relation to the social one in Potterian bioethics through social bioethics. The essence, content, dynamics, definition, heuristic force of this notion in the field of bioethical knowledge are revealed.

În ultimii ani, mai ales în primele două decenii ale sec. al XXI-lea, tot mai frecvent apar publicații vizavi de necesitatea implicării în explicațiile și interpretările paradigmelor și teoriei filosofiei sociale a unor noi

noțiuni și concepte, cum ar fi, de exemplu, *societalul* din perspectiva socialului în bioetica potteriană. Primul termen din acest duet, cu regret, n-a fost examinat de loc în filosofia sovietică marxistă, mai mult ca atât această categorie chiar lipsea în dicționarele și enciclopediile filosofice din aceste timpuri.

Concomitent menționăm, că despre „social” se vorbește și se scrie încă din antichitate, conținutul căruia la diverse etape de evoluție a societății se modifica, atunci când sensul acestuia nu se schimba, el permanent reflecta esența Homo-Sapiensului.

Societalul, la rândul său, este un fenomen specific, poate chiar și neordinar al existenței și una din categoriile de bază atât a filosofiei sociale cât și a filosofiei istoriei. El oferă posibilitatea de a înțelege mai profund mecanismul de funcționare a societății în diverse epoci istorice concrete, printre care aici regăsim conexiunile sociale, relațiile sociale, legile dezvoltării sociale etc. Însă, cu regret, menționăm că adesea „societalul” se confundă și chiar se substituie cu socialul, ceea ce nu poate fi justificat [1].

Actualmente societalul activ se cercetează în publicațiile filosofilor din Republica Belarus, Federația Rusă, România etc., unii dintre care chiar și susțin tezele de doctorat în domeniul filosofiei sociale pe tematica menționată [2]. Societalul în cercetările filosofice menționate se prezintă ca un mecanism dinamic al societății, iar analiza acestuia se realizează în diverse configurații, printre care se evidențiază cea ontologică, gnoseologică, politică, economică etc. Acest fenomen social neordinar și obiectiv direcționează înainte de toate gradul de interacțiune și de reproducere dintre indivizi în câmpul lor de activitate, fapt ce stabilește natura și direcția procesului istoric.

În această ordine de idei amintim că unii autori consideră că munca determină esența societalului, alții afirmă că rațiunea. La urma urmei societalul poate fi interpretat prin capacitatea omului (Homo Sapiensului) de a crea unelte de muncă, de a *preface natura* prin intermediul gândirii abstracte. Altfel spus, societalul printr-o atare abordare se transformă într-un instrument teoretic de schimbare, de prefacere a lumii, de modificare permanentă a acesteia.

Într-o asemenea situație *etica biologică* (bioetica) tangențiază permanent cu *societalul*, adică primul fenomen din acest *binom* se transformă într-un *instrument moral specific de control* asupra *societalului* în condițiile adaptării activității umane contemporane la cerințele societății informațional-ecologice, societății tehnologiilor performante, societății dezvoltării durabile. În așa mod facem primii pași în examinarea societalului (parte componentă a ansamblului cunoștințelor filosofiei sociale) din perspectiva eticii biologice, sau mai concret spus în raport cu bioe-

tica socială (sociobioetica) ca parte componentă a bioeticii [5]. Deja am avut ocazia să demonstrăm faptul, că în bioetica potteriană își regăsește „culcușul” său specific și fenomenul „socialul”, care-și manifestă trăsăturile sale, natura și esența sa, locul și rolul său în lumea biosocială într-un mod deosebit – prin intermediul, prin paradigma *bioetica socială* [3]. Cea din urmă, la rândul său, are ca obiect de cercetare procesul de bioetizare a sociumului și de adaptare a eticii biologice la fragmentele acestuia într-o interconexiune și interacțiune aparte.

Sociobioetica în așa situații, într-o asemenea interpretare devine și o parte componentă specifică și a sociofilosofiei [4], care ne oferă posibilitatea de a efectua un studiu mai aprofundat al aspectelor moral și etic ale unor fenomene sociale cu impact vădit negativ, chiar și primejdios pentru omenire, cum ar fi cunoștințele primejdioase, agresivitatea, violența, vandalismul, terorismul, traficul de persoane, medicalizarea, sadomazochismul, prostituția, narcomania și alcoolismul, orientarea sexuală netradițională, avortul, stigmatizarea, suicidul, eutanasia, clonarea etc.

În acest proces practico-cognitiv, important și necesar în studiul și determinarea gradului de bioetizare a sociumului și a nivelului de adaptare a bioeticii la realitățile sociale e posibil și necesar să implicăm nu doar bioeticieni, dar și sociologi, juriști, psihologi, politologi și alți specialiști, ce ni s-ar permite să examinăm fenomenele sus-menționate într-un mod mai accesibil, mai efectiv, mai lesne de înțeles și prin urmare mai prodigios pentru medicina socială, pentru practica umană în general.

În așa mod, detaliizând și concretizând succint cele spuse și luând în considerație cele menționate mai sus, am putea conchide că socialul în bioetica potteriană prezintă nimic altceva decât *gradul* de bioetizare a fragmentelor sociumului și nivelul de adaptare (acomodare) a eticii biologice la aceste segmente în practica cotidiană a Homo-Sapiensului. Doar o atare abordare ne oferă posibilitatea de a obține rezultate așteptate, mai ales în medicina socială, în activitatea medicală de toate zilele etc.

În ceea ce privește scoaterea în evidență a esenței și conținutului *societalului* în raport cu socialul în bioetica potteriană v-om utiliza abordările precedente referitor la ultimul fenomen (socialul). Dar altminterlea nu poate fi, deoarece „societalul” ca și „socialul” este absolut conexat de social, reflectă practic aceleași fenomene, dar sub un alt unghi de vedere, cu o altă profunzime și diversitate, din alte considerente, prin urmare „rădăcinile” acestor două concepte din socium în majoritatea absolută a cazurilor coincid. „Societalul” ca și „socialul” fără nici o rezervă se manifestă în bioetica socială prin intermediul proceselor de bioetizare a fragmentelor sociumului și de adaptare a eticii biologice la aceste segmente.

Dacă „socialul” în bioetica potteriană reprezintă schimbarea auten-

tică a nivelului de bioetizare a sociumului și gradului de acomodare a bioeticii la fragmentele acestuia (sociumului), apoi „societalul”, după cum s-a argumentat, apare la suprafața cercetării drept manifestare a gradului, forței socialului în procesul de bioetizare a societății și de acomodare a bioeticii la socium. Societalul, după cum s-a menționat, necesită permanent un control (o verificare permanentă) moral în favoarea omeniirii și din partea bioeticii. Actualmente civilizația contemporană sub tutela conceptului „dezvoltării durabile”, altor paradigme ce țin de asigurarea securității umane utilizează la maximum instrumentariile morale alături de cele economice politice, ecologice, informaționale, noosferice etc. pentru a asigura o stabilitate necesară în diverse domenii de activitate umană.

Referințe bibliografice

1. Адуло Т.И. Содержание понятия „социальность” в его исторической динамике. În: Национальная философия в глобальном мире. Материалы Первого белорусского философского конгресса Республики Беларусь (Минск, 18-20 октября 2017г.). Минск: «Белорусская наука», 2018, с. 331-335.
2. Zezi, de exemplu: Терещенко Н.А. Социальная философия в ситуации „смерти социального” (К вопросу о панфилософском статусе социально-философской теории). Автореферат диссертации доктора философских наук. Казанский федеральный ун-т. Казань. 2012. 31с.
3. A se vedea: Цырдя Т.Н. Ещё раз о специфике «социального» в феномене «социальной биоэтики» În: Філософські засади медичної теорії та практики. Матеріали VIII Наукового симпозіуму з міжнародного участю, присвяченого 100-річчю заснування Национальної медичної академії після дипломної освіти ім. П.Л. Шупика). 27-28 вересня 2018 р. Київ: Графіка Київ дизайн, 2018. С.104-107.
4. Țirdea Teodor N., Sprincean Serghei L. Introducere în filosofia socială. Compendiu. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Chișinău. 2019, p.97-108.
5. Цырдя Теодор Н. Статус, предмет и проблемное поле социальной биоэтики: методологический анализ În: Биоэтика. Федеральный научно-практический журнал. Волгоград: 2012. № 1, с. 5-11.